

Letectvo u nás a v cizině.

Major gšt. Jiří Sommer:

Zápas britského letectva s zepeliny v letech 1914—1918.

(Podle Revue des Forces Aériennes.)

Typickým dramatem války ve vzduchu byl houževnatý zápas britského letectva s německými zepeliny za světové války.

Objevením zepelinů — právě před světovou válkou — ztratila Anglie svou ostrovní nezanitelnost. Důsledek toho byl antizepelinový duch, který byl pěstován zvláště u námořnictva.

Preventivní útoky v roce 1914.

Antizepelinový duch se projevil hned na počátku války provedením náletů na hangáry něm. vzducholodí. Německo mělo tehdy toliko 6 zepelinů u pozemní armády a 1 u námořnictva.

První nálet provedli Angličané čtyřmi letouny 24. září 1914 z Belgie na hangáry v Düsseldorfu a v Kolíně n. R., ale bez úspěchu. Nálet byl opakován 8. října z Antverp v okamžiku, kdy byly Antverpy evakuovány. Tento nálet se podařil. Hangár v Düsseldorfu i se vzducholodí (Z 9) explodoval.

21. listopadu byl učiněn z Belfortu pokus o zničení továrny na vzducholodi ve Friedrichshafenu — ale s výsledkem nepatrným.

Nálety zepelinů do Anglie.

Německý hlavní štáb si uvědomil hned v roce 1914 velkou zranitelnost vzducholodí dělostřelectvem. Ve dne se zepeliny nemohly objevit nad frontou. Dalo se jich užít k nočnímu dalekému bombardování nebo k denním zvědům na moři.

* V užítí zepelinů lze rozlišit 3 periody:

1) Jaro 1915 je vyznačeno prvními nočními nálety na anglické přístavy a Londýn. Východiskem býval jednak Německý záliv (námořní zepeliny), jednak Belgie (zepeliny pozemní armády). Nálety z Belgie ustaly po reakci anglických letců na belgické hangáry.

2) Léto 1915 — podzim 1916. Všecky zeppelinů byly soustředěny u námořnictva v Německém zálivu. Podnikaly často hromadné nálety na Londýn, i několik dní za sebou, aby vyčerpaly obranu proti letadlům. Vyvrcholením byl velký nálet v září 1916, při kterém se zúčastnilo v jediné noci 16 vzducholodí.

3) Rok 1917 a 1918 je ve znamení výbušné střely Pomeroy — velmi výkonné protizeppelinové zbraně. Nájezdy jsou řidší — zeppelinů jsou v defenzivě: musí létat ve výši alespoň 6000 m, jinak se stávají obětí anglických stíhacích letců.

Organisace obrany.

V roce 1915 řídil obranu proti vzducholodím hlavní štáb námořnictva. Od počátku roku 1916 vedlo protizeppelinovou obranu ministerstvo války.

1915 — léto 1916.

Problémem roku 1915 bylo ubránit se před nočními nálety. Angličané pochopili, že obrana nemůže být jen pasivní, nýbrž že musí být i aktivní, za účasti letectva. Bylo ovšem třeba rozřešit napřed otázku nočního létání. Až do roku 1917 byl jediným letounem schopným nočního letu dvousedadlový dvouplošník BE2c. Ten měl sice malou stoupavost (3000 m za 45 minut), ale z nouze byl dobrý: byla jím vybavena všechna pobřežní letiště.

Letoun byl vyzbrojen kulometem Lewis. Brzy bylo zjištěno, že normální kulometné střelivo působí vzducholodím málo škod. Zkoušely se proto malé 7 kg pumy a výbušné šípky, vrhané letouny. V roce 1915 byl objednan u vojenského studijního ústavu hydroplán, vyzbrojený dělem. Ten byl však dodán až v roce 1916.

Ztráty zeppelinů: v červnu 1915 sestřelen 1 zeppelin na frontě v Belgii, v srpnu 1915 havaroval L 12, zasažený angl. protiletadlovým dělostřelectvem, v březnu 1916 havaroval L 15.

Do léta 1916 neutrpěly tedy zeppelinů vážnějších ztrát. Zasažené zeppelinů havarují — posádky se obvykle zachránily. Do té doby nebyla totiž proti nim vynalezena účinná zbraň.

Pokus o novou zbraň proti zeppelinům, již měl být letoun-balon, se nezdařil. Šlo o letoun BE2c, který byl zavěšen na malou říditelnou vzducholod' typu SS. Ta udržovala letoun ve vzduchu v době očekávaného náletu zeppelinů. Jakmile letoun zpozoroval zeppelin, uvolnil se od vzducholodi a vrhl se na cíl. V únoru 1916 však vynález se rozbil a pohřbil i své vynálezce.

Stíhání na moři.

Protože výsledek nočního stíhání zeppelinů byl velmi náhodný, přišli Angličané na myšlenku útočit na zeppelinů za svítání na širém moři při jejich návratu. Zeppelinů se objevovaly na anglickém pobřeží obvykle po setmění. Po provedení nočního bombardování obracely se námořní zeppelinů kolem půlnoci k návratu do Německého zálivu. Za svítání byly už u holandského pobřeží. Angličané proto naložili na lodi hydroplány. Lodi odpuly v noc očekávaného útoku na širé moře ve směru návratu německých zeppelinů.

Stíhání vzducholodí při jejich návratu do Německa na širém moři nemělo rovněž úspěchu. Ač je prováděly 4 lodi od léta 1915 do léta 1916, nikdy žádný hydroplán zeppelinů neuviděl.

Na jaře 1915 chtěli Angličané vyprovokovat zeppelinů s jejich základem zájezdem válečných lodí do Německého zálivu. Za tím účelem naložili na 4 lehké křižníky po 1 hydroplánu a provedli na jaře a v létě 1915 několik zájezdů k něm. pobřeží. Zájezdy sice vyprovokovaly zeppelinů, ale pro nedokonalost hydroplánů (nedovedli často ani odstartovat) nepodařilo se sestřelit ani jeden zeppelin.

V téže době byla sestavena protiletadlová eskadra z lehkých křižníků a dvě ponorky byly vyzbrojeny protiletadlovými děly. Ponorky měly číhat na zeppelinů u jejich výchozí základny v Německém zálivu.

V roce 1916 kombinovali Němci nálety vzducholodí s útoky něm. křižníků na anglické pobřeží. V dubnu 1916 doprovázelo útok něm. loďstva na Lowentoft 10 zeppelinů. Z anglických letounů se toliko dvěma podařilo dosáhnout zeppelinů a pronásledovat je — ale bez úspěchu.

V srpnu 1916 byly něm. zeppelinů napadeny při návratu létounem, který startoval přímo s paluby lodi. Start se podařil, letoun útočil na jeden zeppelin zápalnými šípky; zeppelin se však podařilo manévrováním vyhnout se šípům.

V námořní bitvě u Skageraku 19. srpna 1916 měl angl. admirál Beatty křižník s hydroplánem. Hydroplán měl atakovat německé zeppelinů, které zajišťovaly něm. loďstvo, ale pro poruchu motoru ani nestartoval. Zeppelinů splnily tak svůj úkol a zachránily něm. loďstvo.

Neúčinnější v periodě 1915—1916 byly vlastně útoky na zeppelinové základny.

Na jaře 1915 vybudovali Němci zeppelinovou základnu v Belgii u Bruselu. Byla určena k útokům na Londýn. Obsahovala 3 vzducholodí Z 37, 38 a 39. První útoky podnikly tyto vzducholodí 31. května 1915. Ale již 8. června za svítání bombardovaly 4 anglické hydroplány něm. hangáry u Bruselu. Hangár s Z 38 byl zasažen, explodoval a byl úplně zničen. Z 37 a 39 byly právě na náletu v Anglii. Z 37 byl anglickými hydroplány překvapen při návratu a pumou zničen. Po těchto ztrátách Němci belgické hangáry vyklidili.

V létě 1916 se Němci znovu pokoušeli použít belgických základen — ale po okamžitých útocích anglických letounů na ně, od toho upustili.

Od roku 1914 pomýšleli Angličané na to, jak by zničili základny v Německém zálivu. První nálet na Cuxhaven byl proveden již na vánoce 1914. V roce 1915 a 1916 se pokračuje v těchto útocích, a to hydroplány naloženými na anglické křižníky. Útoky často končily utkáním loďstva anglického a německého. Úspěch měl útok v květnu 1916, kdy byl protiletadlovými děly křižníků zničen L 7. Potom byly kombinované útoky zastaveny a obnoveny až v roce 1918.

Účinná zbraň proti vzducholodím.

Hromadné nálety zeppelinů na Londýn v roce 1916 byly vyvrcholením ofensivy něm. vzducholodí. Ale v touž dobu byla již vynalezena účinná zbraň proti zeppelinům — výbušná střela Pomeroy. Ta způsobila úplnou porážku vzducholodí.

Byla to explosivní střela s okamžitým zapalovačem, ráže 7.7 mm; dalo se jí použít z normálního typu kulometu Lewis. Technický problém této střely byl neobyčejně složitý, protože šlo o střelu malé ráže. Zapalovač musel být velmi citlivý, aby střela explodovala sice při dotyku lehkého obalu balonu, nikoli však v hlavní hned po vypálení.

V téže době byly též vynalezeny dvě zápalné střely Buckingham a Brock. Při střelbě na zeppelinů byly všechny tři druhy střel kombinovány. Konečně tedy měli Angličané hroznou zbraň proti německým vzducholodím. A skutečně, od léta 1916 do léta 1918 zničili Angličané celkem 12 německých vzducholodí.

Když Němci v září až listopadu 1916 ztratili celkem 5 vzducholodí, upustili s počátku od nebezpečných útoků na Londýn. V zimě 1916—17 podnikli sice další nálety, ale ve větších výškách. Náklad pum na vzducholodích byl snížen, aby se dosáhlo většího dostupu. Spodní část zeppelinů byla natřena černě, aby unikly pozorování se země.

Pokus o nové stíhání na moři.

Protože dostup anglických letounů od počátku roku 1917 nestačil na velké výšky, s kterých útočily zeppelinů, učinili Angličané nový pokus o stíhání vzducholodí na širém moři, ale i tentokrát bez úspěchu.

V roce 1917 uzavřeli Angličané Německý záliv minami. Aby Němci umožnili výjezd svým ponorkám, musili tyto miny vylovovat. Při této činnosti byly pracující lodě chráněny zeppelinů.

Angličané v té době prováděli námořní zvědy hydroplány H-12. Jejich akční radius byl 6 hodin, posádka 4 muži, výzbroj 3 kulomety Lewis se střelivem Pomeroy. Jeden z těchto hydroplánů na zvědech v Německém zálivu překvapil v květnu 1917 zeppelin L-22 a zničil jej. Úspěch H-12 se opakoval ještě v červnu 1917, kdy byl na moři zničen L-43.

Pod dojmem těchto ztrát prováděly pak zeppelinové nálety ve výši nejméně 4000 m a tím se staly pro H-12 nedosažitelnými, neboť jejich dostup byl toliko 3500 m. Angličanům nezbylo než hledat letoun s větším dostupem.

Tímto letounem byl letoun DH 4 (pozemní), který v doprovodu H-12 měl provádět stíhání na moři. Protože ani tyto pokusy neměly zřejmého úspěchu, byl učiněn nový pokus, totiž naložit letouny typu Sopwith „Pup“ — jenom tento typ měl žádoucí dostup — na lehké křižníky. Na moři startovaly tyto letouny přímo s paluby křižníku. Tímto způsobem byl v srpnu 1917 zničen L-23. Tento úspěch byl příčinou, že všechny anglické křižníky byly pak vybaveny stíhacími letouny.

1918 — konec zeppelinů.

Počínaje rokem 1917 jsou nálety zeppelinů řídké. Konají se ve velkých výškách (kolem 5000 m) a jsou namířeny většinou na severní část Anglie. V září 1917 je nálet zeppelinů na Londýn doprovázen hydroplány Gotha. Protiletadlová obrana Londýna byla takto roztržena — nálet se zdařil.

Rok 1917 končí však katastrofou pro Němce. V říjnu zničí jim bouře 5 vzducholodí. Rok 1918 počíná také katastrofou: požárem hangárů byly zničeny 3 vzducholodě. Proto mohli Němci další nálety provést až v březnu 1918. Za posledního něm. náletu na Anglii 9. srpna 1918, vedeného velitelem něm. vzducholodstva fregatním kapitánem Strasserem, byl zničen L-70 letounem D-H-4. S L-70 zahynul i velitel Strasser. Ostatní zeppelinové byly zahnány. Ani jedna puma nebyla shozena na anglické pobřeží.

V červenci 1918 podnikli Angličané kombinovaný útok na něm. zeppelinovou základnu v Tondern v Německém zálivu. Útok se zúčastnila v doprovodu křižníků zvlášť konstruovaná loď s velkou startovací a přistávací plochou pro stíhací letouny Camel. Útok se zdařil. Stíhacími letouny byl zapálen hangár a zničeny L-54 a L-60.

Poslední zeppelin zničený Camellem byl L-53. Bylo to 10. srpna 1918 ve výši 6000 m! Zeppelinové byly takto definitivně poraženy.

Z á v ě r.

V boji proti zeppelinům měla velkou důležitost technika. Teprve střela Pomeroy z roku 1916 zpečetila osud zeppelinů. Tato střela a možnost stíhacích letounů startovat přímo s paluby lodí, byly příčinou porážky něm. vzducholodí.

Hrozná smrt upálením posádek zasažených vzducholodí — tehdy ještě nebylo padáků — neměla na morálku posádek něm. vzducholodí vlivu. Vždy se našlo pro nálety do Anglie dosti dobrovolníků.

Obranný prostředek proti střele Pomeroy se našel až po válce: je to nehořlavé helium, kterého užívá americká armáda. Ale dosud se nepodařilo odstranit zranitelnost vzducholodí přírodními silami: zničení Dixmude, R 101, Akronu atd. to potvrzují.

Z cizích revuí.

TECHNIKA I VOORUŽENIE, roč. IV (1935), prosinec.

B. Semkov: Nazemná trenirovka v aviacii. (Pozemní výcvik u letectva.)

Autor začíná svou stat' heslem Stalinovým: „Kádry rozhodují všechno“, a dodává, že nejen při výcviku kádrů, ale i při každém výcviku vůbec musí být použito jen